

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filozofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Problematika výuky aktuálního dění v ZSV
Teaching media current events in civic education

Elen Benková

Vedoucí práce: Mgr. Vojtěch Ondráček, Ph.D.

Studijní program: B ZSV – TV

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Problematika výuky aktuálního dění v ZSV potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Prohlašuji, že jsem při její tvorbě nepoužila nástrojů umělé inteligence jiným způsobem, než je uvedeno ve vyjádření, které je součástí textu práce. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 14.4. 2025

Ráda bych poděkovala Mgr. Vojtěchu Ondráčkovi, Ph.D. za odborné vedení, ochotu, cenné připomínky a užitečné rady, které mi poskytl při zpracování této práce.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se věnuje problematice výuky aktuálního dění v rámci mediální výchovy ve společenskovedních předmětech na základních a středních školách. Cílem práce je analyzovat význam, možnosti a metody začleňování aktuálního dění do školní výuky. Zpracování tohoto tématu bude obnášet propojení teoretických poznatků z oblasti pedagogiky, didaktiky a mediální výchovy s praktickými možnostmi jejich realizace ve školním prostředí. Práce zároveň klade důraz na problematiku mediální výchovy a mediální gramotnosti, zakotvení mediální výchovy v kurikulárních dokumentech, výukové metody a možnosti podpory výuky aktuálního dění. V závěrečné části práce jsou navrženy konkrétní výukové aktivity a metodické přístupy, které mohou pedagogové využít při zařazování aktuálních společenských témat do výuky. Práce tak přináší praktický přínos pro pedagogickou praxi a současně reaguje na aktuální společenské výzvy v oblasti vzdělávání.

KLÍČOVÁ SLOVA

mediální výchova, mediální gramotnost, výuka aktuálního dění, vzdělání

ABSTRACT

This bachelor's thesis focuses on the issue of teaching current events within the framework of media education in social science subjects at primary and secondary schools. The aim of the thesis is to analyze the importance, possibilities, and methods of integrating current events into classroom instruction. The topic is approached by linking theoretical knowledge from the fields of pedagogy, didactics, and media education with practical opportunities for their implementation in the school environment. The thesis also emphasizes the role of media education and media literacy, the incorporation of media education into curricular documents, teaching methods, and ways to support the teaching of current events. In the final part of the thesis, specific educational activities and methodological approaches are proposed that teachers can use to include current social topics in their lessons. The thesis thus provides practical benefits for educational practice while responding to contemporary societal challenges in the field of education.

KEYWORDS

media education, media literacy, current events, education

Obsah

Úvod	8
1 Mediální gramotnost a výchova	10
1.1 Média a jejich role ve společnosti	10
1.2 Mediální gramotnost.....	11
1.2.1 Mediálně gramotný člověk	12
1.3 Mediální výchova	13
1.3.1 Koncepce mediální výchovy	14
1.3.2 Hlavní cíle mediální výchovy.....	15
1.4 Mediální výchova jako součást společenskovedního vzdělávání.....	15
2 Vymezení Rámcového vzdělávacího systému	17
2.1 RVP ZV	17
2.1.1 Výchova k občanství v RVP ZV	17
2.1.2 Mediální výchova jako průřezové téma v RVP ZV	18
2.1.3 Charakteristika mediální výchovy	18
2.1.4 Mediální výchova a vzdělávací oblasti.....	18
2.1.5 Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka	19
2.1.6 Tematické okruhy mediální výchovy	19
2.2 RVP G	20
2.2.1 Občanský a společenskovední základ v RVP G	20
2.2.2 Mediální výchova jako průřezové téma v RVP G.....	21
2.2.3 Charakteristika mediální výchovy	21
2.2.4 Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka:	21
2.2.5 Tematické okruhy mediální výchovy	22
3 Mediální výchova na školách	23

3.1	Realizace mediální výchovy	23
3.2	Problémy současné mediální výchovy	24
3.2.1	Postavení mediální výchovy ve vzdělávacím systému.....	24
3.2.2	Sledování mediální výchovy a gramotnosti.....	24
3.2.3	Metodická a vzdělávací podpora	24
3.2.4	Aktualizace obsahu mediální výchovy	24
3.2.5	Mediální výchova jako celoživotní proces	25
4	Výuka aktuálního dění.....	26
4.1	Přínosy výuky aktuálního dění	26
4.2	Praktické strategie pro výuku aktuálního dění	27
5	Teoretická a metodická východiska výuky aktuálního dění.....	29
5.1	Definice výukových metod.....	29
5.2	Metodika a metody mediální výchovy	29
5.2.1	Metodika mediální výchovy	29
5.2.2	Metody mediální výchovy	31
5.3	Podpůrné nástroje a platformy.....	32
5.3.1	Jeden svět na školách (JSNS)	33
5.3.2	Metodický portál RVP.....	33
5.3.3	Vzdělávací pořady	33
5.4	Návrhy výukových aktivit	35
5.4.1	Diskuse nad aktuálními událostmi z médií.....	35
5.4.2	Porovnání zpravodajství napříč médii	36
5.4.3	Týmová analýza aktuální události	37
5.4.4	Studentské zpravodajství	38
5.4.5	Tvorba myšlenkové mapy k aktuálnímu tématu.....	39

5.4.6	Strukturovaná debata k aktuálnímu tématu	40
5.4.7	Rozpoznávání dezinformací a manipulace	40
5.4.8	Školní zpravodajský projekt	41
	Závěr	43
	Seznam použitých informačních zdrojů	45

Úvod

Současná společnost je charakterizována neustálým přísunem informací a intenzivní mediální komunikací, která zásadně ovlivňuje každodenní život jednotlivců i celé společnosti. Média formují náš pohled na svět, ovlivňují názory, postoje a hodnoty. Schopnost kriticky myslet v této informačně přesycené realitě, rozlišovat fakta od manipulace a chápat společenské souvislosti se tak stává klíčovou podmínkou aktivního občanství. Mediální gramotnost, tedy schopnost porozumět médiím, pracovat s nimi a orientovat se v nich, dnes patří mezi nezbytné kompetence každého člověka. Stejně důležité je i průběžné sledování a porozumění aktuálnímu dění. Škola jako instituce má v tomto směru mimořádný potenciál. Může být prostorem, kde se žáci naučí zpracovávat informace, diskutovat o nich a utvářet si vlastní, podložený názor.

Téma výuky aktuálního dění v rámci mediální výchovy jsem si zvolila zejména kvůli jeho aktuálnosti a rostoucímu významu v současném společenském kontextu. Během studia jsem opakovaně narážela na skutečnost, že žákům chybějí potřebné nástroje k tomu, aby se v mediálním a zpravodajském prostoru orientovali s jistotou a kritickým odstupem. V mnoha případech postrádají schopnost rozlišit věrohodné informace od dezinformací a nejsou zvyklí uvažovat o aktuálních událostech v širších souvislostech. Právě výuka aktuálního dění, propojená s principy mediální výchovy, má potenciál těmto nedostatkům čelit. Podporovat kritické myšlení, rozvoj občanských dovedností, kultivaci veřejné debaty a připravovat žáky na informované, angažované a odpovědné fungování ve společnosti.

Cílem této bakalářské práce je objasnit význam, možnosti a specifika výuky aktuálního dění v kontextu mediální výchovy na základních a středních školách. Práce propojuje teoretická východiska z oblasti mediální gramotnosti, mediální výchovy a didaktiky společenskovedních předmětů s praktickými přístupy k výuce. Důraz je kladen na to, jak lze aktuální dění efektivně začlenit do výuky způsobem, který bude žákům srozumitelný, motivační a rozvíjející. Součástí práce je rovněž návrh konkrétních výukových aktivit a metodických doporučení, která mohou být využita v pedagogické praxi. Zvláštní pozornost je věnována tomu, jak podněcovat zájem žáků o veřejné dění, posilovat jejich schopnost reflektovat informace z médií a vytvářet prostor pro diskusi o tématech, která hýbou společností.

Tato bakalářská práce proto představuje pokus o hlubší porozumění tomu, jak může škola podporovat žáky v orientaci v rychle se měnícím světě médií a aktuálního dění, a jakými cestami lze rozvíjet jejich schopnosti kriticky přemýšlet, aktivně se zapojovat do veřejného prostoru a nést odpovědnost za informace, které přijímají i šíří. V tomto ohledu se práce snaží přispět k tomu, aby výuka společenskovedních předmětů nebyla pouze formálním předáváním znalostí, ale stala se živým, angažovaným a smysluplným vzděláváním, které odpovídá potřebám dnešních mladých lidí i celé společnosti.

1 Mediální gramotnost a výchova

Výuka aktuálního dění dnes hraje ve vzdělávání důležitou roli. To, co se děje ve světě i u nás, ovlivňuje myšlení žáků, jejich názory i to, jak se orientují v okolním dění. Aby se v záplavě informací dokázali vyznat, potřebují umět s těmito informacemi pracovat, tedy rozumět jim, správně je vyhodnocovat a přemýšlet nad nimi. A právě k tomu slouží mediální výchova, která jim pomáhá lépe chápat svět médií.

1.1 Média a jejich role ve společnosti

V dnešní společnosti je člověk neustále obkloповán velkým množstvím informací, které k němu přicházejí, aniž by ho někdo osobně oslovil. Vzdělání získáváme nejen z knih a učebnic, ale stále častěji také na internetu. Důležité informace ze světa se dozvídáme prostřednictvím médií, která nám zprostředkovávají zpravodajství. Zábavu nám přinášejí filmy, televize, rozhlas nebo počítačové hry. I osobní komunikace se přesouvá do virtuálního prostředí, kde lidé spolu komunikují prostřednictvím telefonátů, textových zpráv, e-mailů nebo prostřednictvím online platform, jako je Facebook či Instagram.

Používání moderních komunikačních prostředků však neovlivňuje pouze způsob, jakým komunikujeme, ale také způsob, jakým trávíme volný čas. Poslech hudby již není vázán na živá vystoupení, ale můžeme si kdykoliv pustit nahrávky ve formě CD, digitálních souborů nebo streamovacích služeb, ať už legálně, či nelegálně. Rozhlas, internet, tisk, televize, mobilní zařízení i sociální sítě se tak staly neoddelitelnou součástí každodenní reality, ovlivňující naše rozhodování, mezilidské vztahy i celkový pohled na svět. Jak uvádějí Jiráková, Pavličiková a kol. (2013), vliv médií na náš život je často tak přirozený, že si jej již ani neuvědomujeme.

Pojem médium pochází z latinského slova „medium“ a znamená prostředek nebo zprostředkovatele tedy něco, co zajišťuje přenos obsahu mezi komunikujícím a příjemcem. V širším slova smyslu plní média obecně komunikační funkci, zatímco v užším pojetí se chápou jako nástroje masové komunikace, tedy sdělovací prostředky určené široké veřejnosti (Jiráková, Köpplová, 2003).

Média přinášejí do života společnosti nový rozměr sociální komunikace, který prostupuje všemi oblastmi od ekonomiky a politiky přes vzdělávání až po zábavu a umění. S tím souvisí i proces medializace, při němž se stále více společenských událostí a aktivit uskutečňuje prostřednictvím médií, která v tomto dění nehrají pouze pasivní roli, ale aktivně se na něm podílejí. Medializace je tedy zásadní společenskou změnou, která souvisí s rozvojem a rozšířením komunikačních technologií. Její vývoj lze historicky sledovat od nástupu masového tisku, přes éru rozhlasu a televize, až po současnou dominanci síťových médií, především internetu a digitálních platform (Jirák, Mičienka a kol., 2007). Tento trend nadále ovlivňuje nejen formy komunikace, ale také způsob, jakým společnost funguje a jak se jednotlivci orientují v každodenní realitě.

1.2 Mediální gramotnost

Mediální gramotnost patří mezi klíčové dovednosti, které by si měl osvojit každý člověk žijící v současné společnosti. V odborných textech se přitom setkáváme s různými definicemi tohoto pojmu (Mikulcová, Kopecký, 2020). Jednu z výstižných definic nabízejí Mičienka, Jirák a kol. (2007, s. 9), kteří ji charakterizují jako „*soubor poznatků a dovedností pro orientaci v málo přehledné a neprůhledně strukturované nabídce mediálních produktů, které vytvářejí prostředí, v němž se současný člověk pohybuje*“. Tato definice zdůrazňuje nejen informační, ale i sociokulturní rovinu mediální gramotnosti a potřebu aktivního přístupu k mediálnímu obsahu.

Mediální gramotnost tedy zahrnuje nejen teoretické poznatky, ale také praktické dovednosti, které umožňují člověku orientovat se ve světě médií. Na jedné straně poskytuje znalosti, díky nimž lze k médiím přistupovat kriticky, tedy s odstupem a schopností analyzovat jejich obsah i působení. Na straně druhé otevírá možnosti, jak média smysluplně využívat, ať už jako zdroj informací, kvalitní zábavy nebo jako součást aktivního trávení volného času. Nedílnou součástí mediální gramotnosti je i schopnost rozhodovat o tom, jaká média a jakým způsobem budeme využívat, což přispívá k uvědomělému, odpovědnému a samostatnému přístupu k mediálnímu obsahu.

Z hlediska praktické aplikace mediální gramotnost zahrnuje znalosti o fungování médií, jejich výrobních postupech, společenské roli a historickém vývoji. Člověk by měl být schopen rozpoznat hlavní mediální produkty, rozlišit jejich žánrové typy a vnímat tendence

ke zjednodušování či zkreslování sdělení. Schopnost kritické reflexe mediálního obsahu tak spočívá nejen ve čtení samotného sdělení, ale také v porozumění jeho kontextu, záměru a cílovému publiku (Mičienka, Jirák a kol., 2007).

Vzhledem k rostoucímu vlivu médií na všechny oblasti společenského života se mediální gramotnost stále výrazněji profiluje jako jedna ze základních výbav moderního člověka. Ten se pohybuje v síti komplexních osobních, sociálních, ekonomických i politických vztahů, jejichž podoba je významně ovlivňována nejen tradičními masmédií, ale i novými interaktivními digitálními nástroji a platformami. Nová média tak nejen rozšiřují dostupnost informací, ale zároveň mění způsoby, jakými je lidé přijímají, sdílejí a interpretují (Jirák, 2006).

Přestože mediální gramotnost hraje v současné společnosti klíčovou roli, není jedinou formou gramotnosti, která je dnes považována za důležitou. Vedle ní se stále více prosazují další typy funkčních gramotností, jako například finanční, čtenářská, vizuální, informační, občanská či funkční gramotnost. Jak upozorňují Niklesová a Bína (2010), můžeme dále rozlišovat i specifické formy, mezi které patří jazyková, hudební, matematická, výtvarná či literární gramotnost. Všechny tyto formy představují různé aspekty schopnosti orientovat se v komplexním světě, přičemž mediální gramotnost zůstává jedním z jejich klíčových pilířů.

1.2.1 Mediálně gramotný člověk

Mediálně gramotný člověk dokáže rozlišit podstatné informace, rozpoznat manipulace a nepravdivé zprávy, kriticky je vyhodnotit a formulovat vlastní názor (Niklesová, Bína, 2010). Mediální gramotnost však neznamena pouze orientaci ve správnosti obsahu, ale i schopnost chápat jeho hlubší význam. Podle Mičienky a Jiráka (2007) k ní patří také dovednost posoudit smysl mediálního sdělení a uvědomit si, že různí lidé mohou stejnou zprávu vnímat rozdílně, a to na základě svých zkušeností, hodnot a kontextu.

Tuto myšlenku dále rozvíjejí Jirák, Pavličiková a kol. (2013), když upozorňují, že mediálně gramotný jedinec by si měl být vědom několika klíčových skutečností. Především toho, že mediální organizace jsou složité útvary s výraznými komerčními zájmy a ideologickým zaměřením, které ovlivňuje nejen obsah, ale i způsob jeho šíření. Média tedy hrají nejen informační roli, ale působí i jako významný vzdělávací činitel, který publiku zprostředkovává různé myšlenky a hodnoty a tím přispívá k formování kulturních identit.

Zároveň je důležité si uvědomit, že publikum nelze chápat ani jako zcela pasivní, ani jako zcela aktivní, jen má svou roli v tom, že se snaží posoudit smysl různých mediálních produktů. Každý člověk totiž vnímá a hodnotí mediální sdělení odlišně, podle své životní situace, předchozích zkušeností a osobních zájmů. I když dvě osoby sledují tentýž pořad, mohou si z něj odnést naprosto rozdílné závěry. V neposlední řadě hraje významnou roli také ekonomický aspekt mediální produkce. Ve společnosti založené na tržním hospodářství je sledovanost či čtenost určitého mediálního obsahu často hlavním kritériem pro jeho další existenci a rozvoj,

1.3 Mediální výchova

V návaznosti na význam mediální gramotnosti jako klíčové kompetence současnosti se mediální výchova jeví jako nezbytný nástroj, jehož prostřednictvím lze tyto dovednosti systematicky rozvíjet. Ve společnosti, která je silně ovlivněna médii, nabývá mediální výchova na důležitosti, a to nejen v oblasti vzdělávání, ale i při formování postojů a hodnot mladé generace.

Mediální výchovu můžeme definovat jako „*výchovu k orientaci v masových médiích, k jejich využívání a zároveň k jejich kritickému hodnocení.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 149). Tato definice podtrhuje dvojí zaměření mediální výchovy. Na jednu stranu jde o schopnost s médii efektivně pracovat, na druhou stranu o schopnost porozumět jejich obsahu a kriticky jej zhodnotit.

V podobném duchu ji vymezuje i Sochorová (2016), která mediální výchovu chápe jako proces výuky o médiích, jehož hlavním cílem je vybavit žáky znalostmi a rozvíjet jejich dovednosti přispívající k jejich mediální gramotnosti. Zároveň zdůrazňuje, že mediální výchova podporuje kritické vnímání mediálních obsahů, ať už se jedná o texty, obrazy nebo jiná sdělení šířená masovými médii. V tomto smyslu se mediální výchova stává důležitým nástrojem nejen k rozvoji schopností žáků, ale i k jejich celkovému společenskému uvědomění. Společně s dalšími průřezovými tématy tak přispívá k formování postojů a hodnot žáků, seznamuje je s fungováním současných médií a vede k rozvoji mediálních kompetencí.

Z výše uvedeného vyplývá, že mediální výchova se nezaměřuje pouze na technické ovládní médií, ale především na schopnost mládeže média efektivně využívat pro vlastní vzdělávání, zároveň však kriticky hodnotit informace, které se v nich objevují. Významným aspektem je i odolnost vůči negativním vlivům, mezi něž patří například manipulace konzumního chování lidí prostřednictvím reklamy (Průcha, Walterová E, Mareš J, 2009).

V České republice hraje mediální výchova významnou roli ve vzdělávacím systému, ačkoliv jí stále není věnována dostatečná pozornost. Významný posun nastal v roce 2000, kdy byla zařazena mezi průřezová témata v rámci tvorby Rámcového vzdělávacího programu. Na tomto dokumentu pracoval Výzkumný ústav pedagogický v Praze a od školního roku 2006/2007 se mediální výchova stala nedílnou součástí probíhající kurikulární reformy (Mičienka M., Jiráček J., 2007).

Pokud jsme si tedy vymezili základní definice a význam mediální výchovy, je důležité zdůraznit také, čím mediální výchova není. Dle Niklesové a Bíny (2010, s. 10) není „*synonymum pro technologii vzdělávání, naukou o tom, jak co nejefektivněji využívat média v edukaci, ani naukou o tom, jak média obsluhovat a umět s nimi co nejlépe pracovat.*“

1.3.1 Koncepce mediální výchovy

Koncepce mediální výchovy vychází z představy mediální gramotnosti jako souboru dovedností a znalostí, které jsou nezbytné pro orientaci v rozsáhlé a často nepřehledné nabídce mediálních produktů. Tyto produkty spoluvytvářejí symbolické prostředí, v němž se dnešní člověk každodenně pohybuje a které významně ovlivňuje jeho chápání světa. Vzhledem k tomu, že média zásadně ovlivňují nejen to, co víme, ale i jak přemýšlíme, je důležité, aby mediální výchova poskytovala nástroje k jejich porozumění a kritickému zhodnocení (Verner, Bezchlebová, 2007).

Cílem mediální výchovy je přispět k obohacení každodenního života tím, že podporuje racionální a hodnotné využívání médií. Zároveň má ambici snižovat rizika, která jsou s mediální produkcí spojena. Z pedagogického hlediska se zaměřuje na podporu osobnostního a sociálního rozvoje žáků. Mediální výchova by tedy měla vést k tomu, aby si žáci uvědomovali svou jedinečnost a identitu, dokázali si udržet kritický odstup od životních modelů prezentovaných masovými médii, aby média vnímali jako jeden z více možných

zdrojů informací, vzdělávání a zábavy, a aby byli schopni jednotlivá mediální sdělení ověřovat prostřednictvím dalších nezávislých a spolehlivých zdrojů. Tímto způsobem se mediální výchova stává nástrojem prevence vůči pasivnímu přijímání mediálních obsahů a posiluje aktivní, uvědomělý a zodpovědný přístup k médiím (Verner, Bezchlebová, 2007).

1.3.2 Hlavní cíle mediální výchovy

Na výše uvedenou koncepci přímo navazují i hlavní cíle mediální výchovy, jak je formuluje Jan Jiráček (2006) ve svém článku *Proč potřebujeme mediální výchovu*. Mediální výchova by podle něj měla především objasnit fungování mediálních textů a pomoci žákům porozumět jejich struktuře, záměrům a způsobům, jakými působí na publikum. Důležitým úkolem je rovněž ukázat, jakým způsobem se média podílejí na vytváření významů. Tedy jak média interpretují realitu, jak konstruuji společenské obrazy a jak utvářejí veřejné mínění.

Dalším cílem mediální výchovy je přiblížit fungování mediálních organizací, tedy institucí, které mediální obsah vytvářejí. V neposlední řadě se mediální výchova zaměřuje také na samotné publikum. Popisuje, jak lidé využívají mediální produkty, jakým způsobem přistupují k různým mediálním technologiím a institucím, a jak jim přisuzují význam ve svém každodenním životě. Tyto cíle potvrzují, že mediální výchova je důležitou součástí všeobecného vzdělání, jež rozvíjí informovanost, kritické myšlení a aktivní přístup občanství.

1.4 Mediální výchova jako součást společenskovedního vzdělávání

Mediální výchova je nedílnou součástí společenskovedního vzdělávání, které se zaměřuje na rozvoj občanských postojů, kritického myšlení, sebepoznání a porozumění společenským souvislostem. Podobně jako ostatní složky tohoto vzdělávacího pilíře podporuje mediální výchova aktivní zapojení do demokratické společnosti, rozvoj odpovědnosti a respektu k druhým. V kontextu dnešní informačně nasycené a digitálně zprostředkované společnosti nabývá na významu především schopnost orientovat se v mediálním prostředí a kriticky reflektovat jeho vliv na utváření názorů, hodnot i postojů jednotlivce.

Společenskovědní vzdělávání představuje významnou oblast školního kurikula, která se soustředí na formování žáka jako aktivního, informovaného a odpovědného člena demokratické společnosti. Jak uvádí Havlínová (2014), jádrem tohoto vzdělávání není jen předávání faktických znalostí z oblasti společenských věd, ale především rozvoj hodnotového systému, schopnosti kritického myšlení a orientace v komplexních společenských jevech. V základním školství se společenskovědní vzdělávání realizuje převážně prostřednictvím předmětu Občanská výchova. Na středních školách, především na gymnáziích, se výuka přesouvá do rámce předmětu Občanský a společenskovědní základ.

Z uvedeného vyplývá, že mediální výchova nachází v rámci společenskovědního vzdělávání své pevné místo. Její význam spočívá především v tom, že rozvíjí schopnost žáků orientovat se v současném mediálním prostředí, kriticky pracovat s informacemi a hodnotit jejich důvěryhodnost, což je v době digitálních technologií a informační přesycenosti klíčové pro občanskou kompetenci.

Hesová (2019) upozorňuje, že společenskovědní vzdělávání by mělo být schopné reagovat na nové fenomény jako je digitalizace, vliv médií či měnící se geopolitické klima, ale zároveň ukotvené v demokratických principech. To potvrzuje, že tematizace médií a mediální výchovy by měla být přirozenou součástí výuky, která chce žáky připravit na společenskou realitu

Z hlediska didaktiky společenských věd je mediální výchova výzvou i příležitostí. Přináší nové metodické přístupy a současně vyžaduje reflexi aktuálních společenských jevů a změn. Stejně jako celé společenskovědní vzdělávání, i mediální výchova musí reagovat na proměny společnosti a světa, včetně témat jako jsou migrace, bezpečnost a globální rozvoj. Aby mohla být výuka skutečně účinná, musí vycházet z každodenní praxe učitelů a žáků a zároveň reflektovat aktuální potřeby společnosti i vzdělávacího prostředí (Staněk in Stuchlíková, Janík; 2015).

2 Vymezení Rámcového vzdělávacího systému

Rámcový vzdělávací program (RVP) tvoří jeden ze základních pilířů učitelské praxe a významně ovlivňuje podobu výuky napříč všemi stupni škol. Ústředním kurikulárním dokumentem, který tento rámcový vzdělávací program vymezuje, je Rámcový vzdělávací program (RVP). Ten nejenže stanovuje obecné cíle a obsah vzdělávání, ale také určuje způsob, jakým mají být do výuky začleňována průřezová témata včetně mediální výchovy. Právě zařazení mediální výchovy do RVP přispělo k jejímu systematickému ukotvení v českém školství a otevřelo prostor pro její realizaci na všech typech škol.

Rámcové vzdělávací programy byly vytvořeny pod vedením Výzkumného ústavu pedagogického v Praze (VÚP), který jako resortní výzkumný ústav spadá pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Kurikulární dokumenty jsou členěny do dvou základních úrovní, státní a školní. Státní úroveň reprezentují Národní program vzdělávání (NPV) a samotné rámcové vzdělávací programy, jež určují závazné rámce pro jednotlivé etapy vzdělávání: předškolní, základní a střední školy. Na tyto dokumenty pak navazují školní vzdělávací programy (ŠVP), které si každá škola vytváří individuálně v souladu s principy stanovenými RVP. Výuka na jednotlivých školách je tak realizována právě podle těchto školních programů, přičemž jak rámcové, tak školní dokumenty jsou veřejně dostupné a slouží nejen pedagogům, ale i širší veřejnosti. (RVP ZV, 2023)

2.1 RVP ZV

Jedním z nejdůležitějších dokumentů je Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV), který konkretizuje vzdělávací cíle a obsah výuky na základních školách. Nejnovější verze tohoto dokumentu byla vydána Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v roce 2021 a poslední úpravy byly provedeny v roce 2023. Dokument reflektuje aktuální potřeby společnosti i výzvy spojené s rychle se měnícím světem. (RVP ZV, 2023, s. 137).

2.1.1 Výchova k občanství v RVP ZV

Součástí RVP ZV je vzdělávací oblast Výchova k občanství, která usiluje o rozvoj sociálních dovedností žáků, jejich schopnosti orientace ve společenských vztazích a aktivního zapojení do života komunity. Tato oblast podporuje sebezpoznání, porozumění druhým a hlubší

pochopení vlastního chování v různých situacích. Výuka zahrnuje témata jako rodina, společnost, ekonomika, finanční gramotnost, politické instituce či armáda, přičemž důraz je kladen na respektování morálních principů, společenských pravidel a převzetí odpovědnosti za vlastní jednání a jeho důsledky. Cílem je vychovávat žáky k osobní a občanské odpovědnosti a motivovat je k aktivní účasti v demokratické společnosti.

2.1.2 Mediální výchova jako průřezové téma v RVP ZV

Mediální výchova je v RVP ZV zařazena mezi průřezová témata, což znamená, že není samostatným vyučovacím předmětem, ale je začleňována do různých vzdělávacích oblastí. Průřezová témata představují oblasti aktuálních problémů současného světa a tvoří nedílnou součást základního vzdělávání. Přispívají k formování osobnosti žáka nejen z hlediska znalostí, ale také postojů a hodnot. Školám je ponechána volnost ve způsobu začlenění těchto témat do výuky. Mohou být realizována v rámci běžných předmětů, prostřednictvím projektů, seminářů, nebo jako samostatné aktivity. Mezi průřezová témata patří mimo jiné i Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova či Environmentální výchova. Mediální výchova v tomto kontextu hraje významnou roli při vybavování žáků dovednostmi potřebnými pro život v informační společnosti.

2.1.3 Charakteristika mediální výchovy

Na základní škole poskytuje mediální výchova žákům základní znalosti a dovednosti související s mediální komunikací a prací s médii. Média mají zásadní vliv na společnost a formují jak názory, tak chování jednotlivců. Hlavním cílem výuky je proto rozvoj mediální gramotnosti, která zahrnuje porozumění roli médií ve společnosti, schopnost analyzovat mediální sdělení, posuzovat jejich věrohodnost a rozpoznávat jejich záměry. Žáci se učí porovnávat informace z různých zdrojů, vybírat si vhodná média podle vlastních potřeb a osvojit si kritický přístup k mediálním obsahům.

2.1.4 Mediální výchova a vzdělávací oblasti

Mediální výchova úzce souvisí s řadou vzdělávacích oblastí, nejbližší má však k oblasti Člověk a společnost, neboť média jsou vnímána jako důležité sociální instituce, které utvářejí hodnoty a normy současného světa. Propojení je patrné i s oblastí Jazyk a jazyková

komunikace, kde se žáci učí pravidlům dialogu, argumentace a porozumění psanému i mluvenému projevu. Významnou vazbu má mediální výchova rovněž k oblasti Umění a kultura, která žáky vede k porozumění symbolickému jazyku médií a k vnímání estetického i společenského významu mediálních sdělení.

2.1.5 Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

Přínos průřezového tématu mediální výchovy k rozvoji osobnosti žáka je patrný jak v oblasti znalostí, dovedností a schopností, tak v oblasti hodnot a postojů.

Mediální výchova podporuje dovednost samostatně, uvědoměle a efektivně se zapojovat do mediální komunikace, rozvíjí schopnost analyzovat mediální obsahy a nahlížet na ně s kritickým odstupem. Žáci se učí využívat média jako zdroj informací, zábavy i jako prostředek smysluplného trávení volného času. Zároveň jim výuka umožňuje porozumět cílům a strategiím různých mediálních sdělení, osvojit si základní principy jejich vzniku a pochopit jejich roli v klíčových společenských situacích a demokratickém systému. Důležitou součástí je i utváření představy o roli médií v každodenním životě, schopnost rozpoznávat sílu a platnost argumentů ve veřejné komunikaci a rozvoj komunikačních dovedností, zejména při veřejném vystupování a při tvorbě psaných i mluvených textů. Mediální výchova rovněž přispívá k efektivnímu využívání dovedností v týmové spolupráci a posiluje schopnost přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům kolektivu. V oblasti hodnot a postojů vede žáky k rozpoznávání stereotypů v mediálním obsahu, k uvědomění si hodnoty vlastního života, zejména volného času, a posiluje jejich odpovědnost za jeho smysluplné naplnění. Zároveň rozvíjí citlivost vůči předsudkům a zjednodušujícím názorům na společnost a jednotlivce a podporuje uvědomění si práva na svobodné vyjadřování vlastních názorů spolu s odpovědností za jejich formulaci a prezentaci.

2.1.6 Tematické okruhy mediální výchovy

Mediální výchova zahrnuje jak receptivní, tak produktivní činnosti, které společně rozvíjejí mediální gramotnost žáků. Receptivní činnosti se zaměřují především na kritické čtení a porozumění mediálním sdělením, interpretaci vztahu mezi mediálními sděleními a realitou, analýzu struktury sdělení a schopnost identifikovat jeho autora. Nedílnou součástí je také porozumění fungování médií a jejich vlivu na společnost. Produktivní činnosti pak doplňují tento proces tím, že žákům umožňují aktivně se podílet na tvorbě vlastních mediálních

sdělení a rozvíjet spolupráci při práci v realizačním týmu. Tímto způsobem se propojuje teoretické porozumění s praktickými dovednostmi a podporuje se komplexní přístup k mediální výchově.

2.2 RVP G

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G) představuje základní kurikulární dokument, který stanovuje vzdělávací cíle, klíčové kompetence a obsah výuky na gymnáziích. Byl schválen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v roce 2007 a od té doby prošel několika úpravami, přičemž poslední aktualizace nabyla účinnosti 1. září 2022. RVP G tvoří rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů jednotlivých gymnázií. Stejně jako RVP ZV je i tento dokument veřejně dostupný a slouží nejen pedagogům, ale i širší odborné a laické veřejnosti jako vodítko pro směřování a obsah středoškolského vzdělávání (RVP G, 2007, s. 77).

2.2.1 Občanský a společenskovední základ v RVP G

Vzdělávací oblast Člověk a společnost navazuje na společenskovední poznatky získané v základním vzdělávání, dále je rozvíjí a učí žáky tyto poznatky zpracovávat v širších souvislostech. Součástí jsou i nové obsahové prvky, jejichž pochopení vyžaduje hlubší myšlenkovou činnost a praktické zkušenosti studenta gymnázia. Žáci se učí kriticky hodnotit společenskou skutečnost, posuzovat různé přístupy k řešení problémů každodenního života a aplikovat získané poznatky v kontextu současnosti. Rozvíjejí klíčové myšlenkové operace, praktické dovednosti a upevňují vědomí vlastní identity.

Tato oblast přispívá k utváření historického povědomí, zachování kontinuity tradičních hodnot a posílení občanského vzdělávání. Podporuje respekt k demokratickým principům a připravuje žáky na odpovědný občanský život v souladu s principy udržitelného rozvoje. Zdůrazňuje jedinečnost lidského života, význam lidské důstojnosti a úctu ke kulturním výtvarům minulých i současných generací.

Cíle této vzdělávací oblasti jsou realizovány zejména prostřednictvím předmětů občanský a společenskovední základ, dějepis a geografie. Obsah geografie je však, kvůli zachování celistvosti zařazen do vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Přesahy této oblasti se navíc promítají i do dalších vzdělávacích oblastí.

2.2.2 Mediální výchova jako průřezové téma v RVP G

Mediální výchova je v Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia (RVP G) zařazena jako průřezové téma, které je součástí všeobecného vzdělávání.

Průřezová témata jsou do vzdělávání začleněna jako aktuální a společensky významné okruhy, které mají přispívat k formování postojů, hodnotových systémů a chování žáků. Jsou nedílnou součástí vzdělávacího procesu a prostupují všemi ročníky studia. Gymnázia tak v této oblasti navazují na základní vzdělávání, kde se s těmito tématy žáci poprvé setkávají.

Průřezová témata jsou povinnou součástí výuky a lze je zařazovat do výuky různými způsoby – mohou být součástí běžných vyučovacích předmětů, realizovat se prostřednictvím projektů, seminářů, kurzů či besed, nebo být vyučována jako samostatný předmět. Školy mohou tyto formy kombinovat podle svých potřeb. Na gymnáziích se vyučují tato průřezová témata: osobnostní a sociální výchova, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, multikulturní výchova, environmentální výchova, mediální výchova.

2.2.3 Charakteristika mediální výchovy

V dnešním světě je nezbytné, aby se lidé dokázali samostatně orientovat v široké mediální nabídce od tradičních médií po nová digitální a síťová média. Schopnost kriticky pracovat s médii se tak stává jednou z klíčových kompetencí moderního člověka. Média významně ovlivňují kvalitu života jednotlivce, a proto s nimi nelze zacházet pouze intuitivně, ale je nutné k nim přistupovat s porozuměním a vědomě.

Cílem mediální výchovy je dosáhnout mediální gramotnosti, tedy schopnosti porozumět mediálním sdělením, analyzovat je a využívat je efektivně, aniž by jim člověk nekriticky podléhal. Z tohoto důvodu se vzdělávání v oblasti médií stává běžnou součástí školních vzdělávacích programů ve vyspělých zemích a je klíčovou přípravou pro život v moderní společnosti.

2.2.4 Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka:

Mediální výchova jako průřezové téma v rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia významně přispívá k rozvoji osobnosti žáka v oblasti postojů, hodnot, vědomostí, dovedností i schopností. V rovině postojů rozvíjí schopnost žáků kriticky vnímat a hodnotit informace z médií, podporuje jejich sebereflexi a hledání vlastního postavení ve společnosti. Napomáhá

jim uvědomovat si důležitost mezilidských vztahů, chápat jejich emocionální i poznávací dimenzi a rozlišovat společenskou i estetickou hodnotu sdělení napříč různými znakovými systémy. Podporuje kultivaci jazykové kultury, prohlubuje citlivost vůči kulturním rozdílům a učí vnímat rozmanitost jako přínos. Současně vede žáky k pochopení životního stylu jako projevu vlastní identity, odlišného od konzumního životního stylu propagovaného masovými médii. Důležitou roli hraje i posilování povědomí o týmové spolupráci, včetně vztahů podřízenosti a nadřízenosti.

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností si žáci osvojují postupy racionálního a kontrolovaného nakládání se symbolickými obsahy, učí se argumentaci, a to včetně rozpoznávání manipulativních jazykových či obrazových prvků. Získávají základní přehled o fungování tradičních i nových médií, rozvíjejí dovednosti potřebné pro týmovou spolupráci a upevňují si povědomí o profesích spojených s médii, což jim může usnadnit rozhodování o jejich dalším vzdělávání a profesní orientaci. Mediální výchova přispívá také k lepší orientaci v životě, podporuje schopnost svobodného rozhodování na základě kritického posuzování informací, učí žáky hodnotit kvalitu a význam informačních zdrojů a porozumět roli médií v různých typech společností a v jejich historických souvislostech. Nedílnou součástí je také porozumění současným globálním trendům, zejména těm integračním a globalizačním, a schopnost reflektovat jejich dopady.

2.2.5 Tematické okruhy mediální výchovy

Tematické okruhy mediální výchovy na gymnáziu zahrnují široké spektrum oblastí, které jsou zpracovávány v teoretické i praktické rovině. Patří sem média a mediální produkce, mediální produkty a jejich významy, vztah mezi mediálními sděleními a jejich uživateli, účinky mediální produkce a vliv médií na jednotlivce i společnost a také role médií v moderních dějinách. Tato témata jsou koncipována tak, aby žákům umožnila nejen porozumět fungování mediálního světa, ale také aktivně rozvíjet schopnosti potřebné pro kritickou reflexi a tvůrčí zapojení do mediální komunikace v podmínkách současné společnosti.

3 Mediální výchova na školách

S rostoucím významem mediální gramotnosti ve vzdělávání se stále důležitější stává i otázka, jak je mediální výchova prakticky realizována ve výuce na školách. Tato část se proto věnuje konkrétním formám jejího uplatnění ve školní praxi. První pokusy o začlenění mediální výchovy do vzdělávacího systému se objevily již dříve, ale největšího rozmachu mediální výchova dosáhla v 90. letech 20. století. Pád komunistického režimu a přechod k demokratické společnosti s tržní ekonomikou, reformy ve vzdělávacím systému, rozvoj digitálních technologií a masivní rozšíření internetu vedly k diskusi o důležitosti mediální výchovy jako součásti všeobecného vzdělání. To usnadnilo její relativně rychlé zavedení do školní výuky. K jejímu oficiálnímu začlenění do vzdělávacího systému došlo v rámci kurikulární reformy v letech 2005–2012, kdy byla zařazena mezi průřezová témata v Rámcových vzdělávacích programech (RVP). Zatímco RVP určuje rámcové podmínky, konkrétní podobu realizace si každá škola stanovuje sama v rámci svého školního vzdělávacího programu (Šťastná, 2017).

3.1 Realizace mediální výchovy

Aby mohla být mediální výchova ve školní praxi úspěšně realizována, stanovují RVP tři základní možnosti její implementace. První možností je integrace mediální výchovy do obsahu vybraných předmětů. Druhou variantou je její samostatné vyučování jako předmětu nebo projektového celku. Třetí cestou je pak kombinace obou přístupů. Volba konkrétní formy závisí na zaměření školy, jejích didaktických strategiích, personálních možnostech i materiálním zázemí. Důležitým hlediskem je rovněž zájem žáků o danou problematiku. Jelikož RVP nestanovují konkrétní očekávané výstupy, je jejich definice v kompetenci samotné školy. Tyto výstupy mohou mít podobu písemné práce, diskusního příspěvku nebo podílu na projektu a jejich prezentace může probíhat na školních akcích, webových stránkách školy nebo v regionálních médiích. Zvolený způsob prezentace má přímý dopad i na kritéria hodnocení (Pastorová, 2008).

3.2 Problémy současné mediální výchovy

Přestože je mediální výchova formálně součástí školního vzdělávání, v praxi se potýká s řadou problémů, které komplikují její plnohodnotné začlenění. Dle Šťastné (2017) mediální výchova dnes čelí řadě problémů, které lze rozdělit do pěti hlavních oblastí:

3.2.1 Postavení mediální výchovy ve vzdělávacím systému

Mediální výchova je součástí výuky jako průřezové téma, což znamená, že není pevně ukotvena v učebních osnovách a její realizace závisí na přístupu jednotlivých škol. Často se tak stává, že je jí věnován pouze minimální prostor, například formou jednorázového projektu. Tím se oslabuje její význam.

3.2.2 Sledování mediální výchovy a gramotnosti

V České republice neexistuje systematické sledování, jak školy mediální výchovu začleňují do svých vzdělávacích programů, jaké metody využívají nebo jaká je reálná úroveň mediální gramotnosti žáků.

3.2.3 Metodická a vzdělávací podpora

Učitelé často nemají dostatečné vzdělání v oblasti mediální výchovy a neexistuje možnost její specializace v rámci pedagogických studií. Ačkoli existují různé metodické příručky a školení, jejich dostupnost je omezená a závisí na konkrétních projektech. Výuka mediální výchovy tak často stojí na individuálním nadšení pedagogů.

3.2.4 Aktualizace obsahu mediální výchovy

Současný obsah mediální výchovy se tolik nevěnuje aktuálnímu rozvoji mediální technologie. Jsou 2 hlavní důvody, za prvé zastaralost tematických okruhů, kdy koncepce mediální výchovy byla vytvořena před lety a některé technologie ještě nebyly tolik známé. Za druhé v RVP je mediální výchova zaměřena více na tradiční média jako je tisk, televize, rozhlas, a ne na nové technologie. Mediální gramotnost proto nemůže být omezena na konkrétní typy médií, ale měla by zahrnovat široké spektrum dovedností, znalostí, a i kritické vnímání mediálních obsahů napříč všemi typy médií.

3.2.5 Mediální výchova jako celoživotní proces

Mediální gramotnost není dovednost, kterou lze získat jednorázově, ale oblast, kterou je třeba rozvíjet po celý život. Školní mediální výchova by měla vytvořit pevné základy, ale je nutné posílit i vzdělávání dospělých, zejména rodičů, učitelů a seniorů, kteří často čelí dezinformacím a potřebují lepší orientaci v mediálním prostředí.

Závěrem lze říct, že výzvy, kterým mediální výchova čelí, jsou do značné míry specifické pro český vzdělávací kontext, zejména kvůli volnému ukotvení průřezových témat v kurikulu a nedostatečné institucionální podpoře. Zároveň se však podobné překážky objevují i v zahraničí.

Například v Turecku, kde je výuka aktuálního dění odborně uznávána jako významná součást občanského vzdělávání, se její praktická realizace potýká s řadou komplikací. Patří mezi ně především časová omezení, nízký zájem žáků, nedostatečná podpora ze strany rodičů nebo chybějící metodické materiály. Výzkum, který provedla Handan Deveçi (2007), ukázal, že i přes vysokou motivaci pedagogů se aktuálním událostem ve výuce věnuje jen omezený prostor – často pouze několik minut týdně. Tento příklad potvrzuje, že překážky při realizaci mediální výchovy jsou do velké míry strukturální a vyžadují systémové řešení, a to jak na úrovni kurikulárních dokumentů, tak v oblasti institucionální podpory, vzdělávání učitelů a dostupnosti metodických materiálů. Mediální výchova tak zůstává klíčovou, ale zároveň náročnou oblastí, jejíž význam neustále roste spolu s vývojem mediálního prostředí.

4 Výuka aktuálního dění

Jedním z klíčových úkolů současného vzdělávacího systému je výchova jedinců, kteří disponují kritickým myšlením, jsou dobře informovaní a zároveň se aktivně zapojují do občanského života. Takoví jedinci by měli být schopni orientovat se v komplexních společenských souvislostech a adekvátně reagovat na aktuální výzvy současného světa. Významným nástrojem k dosažení tohoto cíle je výuka aktuálního dění, která usiluje o propojení formálního vzdělávacího obsahu s každodenní zkušeností žáků a studentů.

Jak uvádějí dva odborné texty, první s názvem *Proč učit aktuální události?* od pedagoga Byrona Swartze (2019) a druhý z webu Building Wings *Výuka aktuálního dění – Výhody a strategie*, zapojení aktuálních společenských témat do vzdělávacího procesu významně napomáhá rozvoji občanských, kritických a mediálních kompetencí žáků. Současně podporuje jejich aktivní zapojení do výuky a přispívá k hlubšímu propojení školního vzdělávání s aktuálním společenským kontextem.

4.1 Přínosy výuky aktuálního dění

Výuka aktuálního dění přináší do školní třídy nejen aktuální obsah, ale především hluboké propojení mezi vzděláváním a každodenní realitou studentů. Byron Scott Swartz upozorňuje na to, že aktuální události vytvářejí přirozený most mezi světem mimo školu a výukovým prostředím, čímž oživují výuku a činí ji relevantní. Studenti si prostřednictvím aktuálních témat propojují nové informace se svou vlastní zkušeností, učí se kriticky přemýšlet, formulovat názory a chápat různé perspektivy. Swartz se přitom opírá o Deweyho teorii vzdělávání jako procesu „rekonstrukce zkušenosti“, která umožňuje lepší orientaci ve světě a v budoucích situacích. Z tohoto hlediska není aktuální dění pouze didaktickým nástrojem pro výuku obsahu, ale prostředkem formování občanských a životních dovedností, které jsou klíčové pro uplatnění ve společnosti (Swartz, 2019).

Významný přínos výuky aktuálního dění je rovněž v rozvoji sociálně-emočních kompetencí. Jak uvádí web Building Wings studenti se při setkání s reálnými příběhy a problémy učí empatii, kulturní citlivosti a otevřenosti vůči jinakosti. Získávají schopnost akceptovat odlišnosti mezi jednotlivci, kulturami i regiony, a zároveň se učí přemýšlet v širších souvislostech, tedy překračovat hranice vlastního osobního a lokálního rámce. Výuka

aktuálních událostí tímto způsobem posiluje propojení s globálním světem a porozumění komplexním výzvám současnosti. V neposlední řadě přináší tato výuková metoda relevantní a smysluplný obsah, který má přímou vazbu na každodenní život žáků i jejich budoucí roli ve společnosti. Takto vedená výuka zvyšuje pravděpodobnost, že ze studentů vyrostou informovaní, zodpovědní a angažovaní občané, kteří se budou aktivně zapojovat do demokratických procesů.

Příklad systematického přístupu k výuce aktuálního dění poskytují Spojené státy americké. Jak uvádí Levesque (2018), výuka aktuálních událostí zde tvoří nedílnou součást širšího rámce občanského vzdělávání, jehož jádrem je tzv. rámeček šesti osvědčených postupů. Tento model zahrnuje nejen diskusi o aktuálním dění, ale také projektové učení, komunitní zapojení, simulace demokratických procesů či mediální gramotnost. Školy vedou žáky k tomu, aby se naučili rozlišovat mezi důvěryhodnými a nedůvěryhodnými zdroji, porozuměli vlivu médií na veřejné mínění a kriticky zpracovávali informace. Tímto přístupem se u studentů rozvíjejí dovednosti nezbytné pro život v demokratické společnosti jako je schopnost argumentace, zpracování různých pohledů a orientace ve složitém společenském dění.

4.2 Praktické strategie pro výuku aktuálního dění

Jak uvádí web Building Wings začlenění aktuálních událostí do výuky může u některých pedagogů vyvolávat určité obavy, zejména pokud jde o potenciální politizaci výuky nebo citlivou povahu některých témat. Přesto však existuje řada ověřených didaktických přístupů, které slouží jako inspirace pro efektivní implementaci aktuálních témat do výuky při zachování odborné neutrality a respektu k rozmanitosti pohledů. Základem efektivní práce s aktuálním děním je především volba vhodného, věkově přiměřeného obsahu. Ten by měl odpovídat jak kognitivní úrovni žáků, tak jejich emoční vyspělosti. Vhodné je využívat výukové materiály, které jsou přizpůsobené školnímu prostředí. Například články nebo multimediální obsah upravený s ohledem na vzdělávací cíle. Tyto materiály by měly zároveň rozvíjet porozumění kontextu, rozšiřovat slovní zásobu a podporovat schopnost samostatně pracovat s informacemi.

Jednou z klíčových strategií je prezentace více pohledů na jedno téma v rámci jedné lekce. Práce s různými texty a komentáři zastupujícími odlišné názorové pozice dává žákům

možnost porozumět rozdílným postojům a naučit se s nimi argumentačně pracovat. Užitečnou metodou je vést žáky k tomu, aby se pokusili formulovat stanovisko, se kterým osobně nesouhlasí. Tato aktivita nejenže posiluje empatii a schopnost nahlížet na problém z více úhlů, ale zároveň vede k hlubšímu pochopení komplexních společenských jevů.

Vedle analytických přístupů se osvědčují také kreativní formy výstupu, které umožňují žákům zapojit se do výuky aktivně a tvořivě. Zpracování témat formou podcastů, debat, televizních reportáží, scének nebo jiných inscenačních metod napomáhá tomu, aby si žáci k tématu vytvořili osobní vztah a současně rozvíjeli komunikační i prezentační dovednosti. Díky této rozmanitosti forem mohou uplatnit své silné stránky a přistupovat k výuce s větším zájmem.

Další strategií, která podporuje rozvoj kritického myšlení, je práce s konkrétními daty. Žáci mohou analyzovat například sledovanost televizních pořadů během pandemie, porovnávat nutriční hodnoty jídel z rychlého občerstvení nebo sledovat vývoj ekonomických ukazatelů v souvislosti s politickým děním. Práce s daty rozvíjí schopnost interpretovat čísla v kontextu a vede k hlubšímu porozumění souvislostem mezi fakty, médii a realitou.

Propojení výuky s místním kontextem přináší další přínos a to, že se žáci více angažují, pokud mají možnost reflektovat dění ve svém okolí. Pokud se například v jejich obci řeší otázky týkající se životního prostředí, dopravy či školství, mohou se do těchto témat zapojit prostřednictvím četby regionálních zpráv, rozhovorů s odborníky nebo simulovaného hlasování. Taková výuka vede k lepšímu pochopení fungování lokální politiky i významu občanské participace.

Nezanedbatelným prvkem výuky by mělo být také zařazení pozitivních zpráv, které slouží jako protiváha k převládajícím negativním sdělením v médiích. Práce s pozitivními příklady přispívá k emocionální rovnováze a podporuje u žáků schopnost reflektovat i nadějně aspekty současného světa. V neposlední řadě je nezbytnou součástí výuky aktuálního dění také rozvoj mediální gramotnosti zejména v oblasti rozpoznávání dezinformací a manipulativních obsahů. Studenti by měli být vedeni k tomu, aby si osvojili základní nástroje pro ověřování informací, identifikaci nedůvěryhodných zdrojů a kritické čtení textu. Pozornost je třeba věnovat varovným signálům, jako je chybějící autorství, absence citací, tendenční jazyk nebo skrytý záměr sdělení.

5 Teoretická a metodická východiska výuky aktuálního dění

Výuka aktuálního dění v rámci společenskovedních předmětů představuje příležitost k rozvoji občanských a mediálních kompetencí žáků, jejich schopnost pracovat s informacemi, argumentovat, hodnotit a reflektovat současné události. Aby tyto cíle mohly být naplněny, je třeba výuku opřít o pevný teoreticko-metodický rámec. Ten zahrnuje jednak obecné pedagogické principy výuky a metody práce učitele, jednak specifické metodické přístupy mediální výchovy a podpůrné vzdělávací zdroje, které pomáhají začlenit aktuální témata do výuky efektivním, dostupným a pro žáky srozumitelným způsobem.

5.1 Definice výukových metod

Výuková metoda je charakterizována jako „*činnosti učitele vedoucí žáka k dosažení stanovených vzdělávacích cílů*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 355). Podle Maňáka a Švece (2003) výuková metoda představuje soubor vyučovacích činností učitele a učebních aktivit žáka, jejichž cílem je dosáhnout vzdělávacích a výchovných cílů. Ve výuce aktuálního dění lze uplatnit širokou škálu metod, které kombinují přístup učitele jako facilitátora a žáků jako aktivních účastníků vzdělávacího procesu.

5.2 Metodika a metody mediální výchovy

Vyučování mediální výchovy vyžaduje promyšlený přístup, který odpovídá jak povaze učiva, tak specifikům cílové skupiny. Jelikož mediální výchova pracuje s aktuálními tématy, různými formami sdělení a subjektivními postoji, klade zvýšené nároky na způsob, jakým je vedena výuka. Nejde jen o předávání informací, ale o vytváření prostoru pro aktivní zpracování, vlastní názor a schopnost porozumět mediální realitě. To se odráží jak v celkovém uspořádání výuky, tak ve volbě konkrétních metod, které umožňují propojit obsah s každodenní zkušeností žáků.

5.2.1 Metodika mediální výchovy

Jak uvádějí Mičienka, Jiráková a kol. (2006), hlavním cílem mediální výchovy je rozvíjet mediální gramotnost žáků tak, aby pro ně bylo používání médií vědomou a řízenou činností, kterou mají pod kontrolou. Smyslem není jen získávání informací, ale především to, aby žáci dokázali samostatně a kriticky přistupovat k mediálním obsahům a uměli je využívat ve svůj

prospěch. K naplnění tohoto cíle navrhuji autoři metodiku, která vychází z různých pedagogických principů, jako jsou:

Kritické myšlení – Základní dovednost mediální gramotnosti. V době informačního přehlcení je nezbytné umět informace třídít, hodnotit jejich věrohodnost a záměr a na základě důrazného zvažování si utvářet vlastní názor. Mediální výchova proto směřuje k rozvoji kritického myšlení a schopnosti analyzovat mediální obsahy. Člověk s touto dovedností je méně ovlivnitelný reklamou, manipulačními technikami a přesvědčovacími taktikami médií.

Spontánní učení – Učení je přirozenou aktivitou člověka, probíhá skrze zkoumání a řešení problémů, které souvisejí s každodenním životem. Ve výuce se proto klade důraz na objevování a práci s problémovými či polemickými zadáními. V mediální výchově mají žáci již vlastní zkušenosti s médii, včetně těch zaměřených přímo na ně (např. dětské časopisy). Učitel může využít různé problémové situace, jako jsou diskuse o kontroverzních reklamách, srovnání různých reportáží nebo analýza mediálních stereotypů. Žáci si tak mohou užitečnost a potřebnost získaných znalostí a dovedností ověřit přímo ve své každodenní zkušenosti s médii.

Kooperace – Tento princip odkazuje na změnu tradičních rolí učitele a žáka a k potřebě aktivizace všech účastníků výuky. Interaktivní výuka vyžaduje aktivní spolupráci žáků na dosažení vzdělávacích cílů. Učitel zde usnadňuje práci žáků, podporuje je, usměrňuje diskuse a pomáhá hledat řešení. Žáci přinášejí nápady a myšlenky, podílejí se na řízení výuky.

Průřezovost – S tímto pojmem přicházejí Rámcové vzdělávací programy, což znamená propojení různých vzdělávacích oblastí prostřednictvím průřezových témat, která podporují širší postoje žáků k sobě, ostatním, přírodě i praktickému životu. Mediální výchova se prolíná téměř všemi oblastmi RVP. V Člověku a společnosti se zaměřuje na roli médií v utváření moderních hodnot, v Jazyku a jazykové komunikaci na kritickou analýzu textů. Úzce souvisí také s osobnostní a sociální výchovou, multikulturní výchovou a Výchovou demokratického občana.

5.2.2 Metody mediální výchovy

Metody a prostředky používané ve výuce mediální výchovy mají za cíl poskytnout žákům potřebné informace a zároveň jim pomoci osvojit si vhodné postoje a chování vůči médiím. Cílem výuky je nejen zprostředkovat znalosti, ale především podpořit kritický přístup k mediálním produktům a rozvíjet schopnost samostatného uvažování. Součástí tohoto procesu je také seznamování žáků s moderními mediálními technologiemi a jejich smysluplným využitím ve vzdělávání.

Uvedené metody, které popisují Urban (2013) a Mičienka, Jiráček a kol. (2006), představují praktické a efektivní nástroje, jak žáky aktivně zapojit do výuky a rozvíjet jejich kritické myšlení, argumentaci i spolupráci. Jejich společným jmenovatelem je důraz na aktivní zpracování informací, diskusi a hledání souvislostí, tedy právě těch dovedností, které jsou nezbytné při výuce aktuálního dění.

Analýza textu

Metoda spočívá v analýze konkrétního textu, jako je například článek, zpráva nebo ukázka typu reklamy, zpravodajské relace apod. Cílem je vést žáky k samostatnému přemýšlení a zejména k diskusi o různých pohledech na stejný materiál. Užitečným nástrojem při analýze jsou pracovní listy, které obsahují otázky či vodítka, jež žákům pomohou zaměřit se na důležité aspekty.

Práce v malých skupinkách

Práce v malých skupinkách umožňuje žákům zlepšovat jejich schopnosti spolupráce a rozvíjet důležité sociální dovednosti. Tyto aktivity jim pomáhají učit se, jak konfrontovat různé názory, osvojit si pravidla spolupráce a zlepšit komunikační dovednosti. Zároveň se učí vnímat odlišné názory a hledat způsoby, jak řešit problémy.

Diskuse

U sporných témat je následně vedena diskuse, při které se žáci učí rozhodovat, formulovat a obhajovat své názory a přijímat za ně odpovědnost. Zároveň si rozvíjejí sociální dovednosti jako jsou empatie, schopnost zvládat konflikty a dosahovat kompromisů. Jednou z forem takové diskuse může být **strukturovaná diskuse**, při níž se učitel řídí předem připraveným scénářem zaměřeným na konkrétní sporné téma, jehož součástí je výchozí text. Žáci pak

vyhledávají argumenty pro i proti, které si vzájemně prezentují, a na závěr se snaží dospět ke společnému shrnutí nebo závěru. Řízená i strukturovaná diskuse je náročná jak pro učitele, který musí pomocí vhodných otázek usměrňovat emoce a vést žáky ke konstruktivním závěrům, tak pro samotné žáky, kteří se postupně učí pravidlům diskuse.

Brainstorming

Metoda, která významně podporuje kreativitu a rozvoj představivosti žáků. Jde o techniku vhodnou pro hledání různorodých řešení problémů nebo generování nových nápadů. Žáci během této aktivity volně vyjadřují své myšlenky, postřehy a asociace k danému tématu, a to bez obav z hodnocení. Tento otevřený přístup povzbuzuje žáky k aktivní účasti a umožňuje vyniknout i méně obvyklým či originálním návrhům. V další fázi se nápady společně analyzují, hodnotí, tematicky třídí a shrnují, čímž dochází k jejich zúžení a výběru těch nejrelevantnějších či nejrealističtějších. Tato metoda tak nejen rozvíjí tvořivé myšlení, ale zároveň vede k posílení spolupráce, respektu k odlišným názorům a schopnosti efektivně pracovat ve skupině.

Škálování

Metoda vhodná při diskusi o kontroverzních tématech. Žáci se v ní seznámí s různými postoji a názory ostatních na danou spornou otázku. Jejich úkolem je umístit svůj názor na škálu, která co nejlépe odpovídá jejich názoru. Tato metoda je ideální pro témata, která mají protikladné pozice.

Myšlenkové mapy

Na střed tabule se zapíše klíčový pojem dané lekce. Žáci poté přidávají kolem něj jednotlivá hesla, která je k tématu napadnou. Tato slova se dále propojují čarami a kroužkují, aby bylo vidět, jak spolu souvisejí.

5.3 Podpůrné nástroje a platformy

Efektivní výuka aktuálního dění se opírá nejen o vhodně zvolené výukové metody, ale také o přístup k ověřeným, srozumitelným a kvalitně zpracovaným výukovým materiálům. V posledních letech vznikla řada vzdělávacích projektů a digitálních platforem, které nabízejí učitelům metodickou podporu, pracovní listy, videa, výukové scénáře i konkrétní tipy na aktivity využitelné v hodinách společenskovedních předmětů.

Níže uvedené platformy byly vybrány zejména s ohledem na jejich kvalitu, otevřený přístup a bezplatnou dostupnost online. Jedná se o osvědčené a široce používané nástroje, které umožňují pedagogům snadno implementovat aktuální dění do výuky s využitím ověřených a přehledně strukturovaných materiálů.

5.3.1 Jeden svět na školách (JSNS)

Jedním z nejkompexnějších a nejuznávanějších zdrojů pro výuku mediální a občanské výchovy je vzdělávací program Jeden svět na školách (JSNS), který od roku 2001 realizuje organizace Člověk v tísni. Jeho cílem je vychovávat mladé lidi, kteří se umí dobře orientovat v aktuálním dění, dokážou přemýšlet kriticky, aktivně se zajímají o dění ve společnosti a nejsou lhostejní k problémům ve svém okolí. Výuka s využitím materiálů JSNS stojí na principech otevřeného dialogu, samostatného myšlení a občanské angažovanosti. Platforma nabízí učitelům širokou škálu bezplatně dostupných a online přístupných materiálů, které jsou přehledně členěny podle témat i věkové vhodnosti. Mezi nejvyužívanější patří krátké dokumentární filmy doplněné o pracovní listy, otázky k diskusi a návrhy aktivit, které umožňují efektivní začlenění aktuálních témat do výuky. Témata se věnují například dezinformacím, manipulaci v médiích, politické participaci mladých, ochraně demokracie, klimatickým změnám nebo migraci. (Člověk v tísni, 2011).

5.3.2 Metodický portál RVP

Dalším významným zdrojem pro pedagogy je Metodický portál RVP.cz, který spravuje Národní pedagogický institut ČR. Tento portál slouží jako rozcestník odborných informací, výukových materiálů a metodických inspirací. Pro oblast mediální výchovy a výuky aktuálního dění je zásadní zejména sekce „Mediální výchova“, kde učitelé naleznou články, pracovní listy, výukové scénáře a reflexe přímo z praxe. Všechny příspěvky jsou přehledně zařazeny podle stupně vzdělávání, což umožňuje snadné vyhledávání materiálů přizpůsobených konkrétní výukové situaci (Národní pedagogický institut ČR, 2025).

5.3.3 Vzdělávací pořady

V rámci výuky aktuálního dění a mediální výchovy lze efektivně využít také veřejně dostupné vzdělávací pořady a zpravodajské portály, které kombinují kvalitní novinářský obsah s edukativními prvky. Jedním z takových zdrojů je iRozhlas.cz, zpravodajský portál

Českého rozhlasu, který přináší aktuální zprávy i hlubší analýzy formou článků, podcastů, infografik a vysvětlujících videí. Díky své srozumitelnosti a důrazu na ověřené informace je vhodný pro žáky, kteří se učí orientovat v mediálním prostředí a hledat důvěryhodné zdroje (Český rozhlas, 2025).

Dalším důležitým nástrojem je ČT edu, vzdělávací platforma České televize, která nabízí široké spektrum videí použitelných ve výuce různých předmětů, včetně občanské a mediální výchovy. Zvláště cenná je její část věnovaná médiím a žurnalistice, která přibližuje témata jako práce novinářů, zpracování zpráv, zodpovědnost médií nebo rozpoznávání dezinformací. Videá jsou krátká, výstižná a propojená s výukovými scénáři, což usnadňuje jejich přímé využití ve třídě (Česká televize, 2020).

Specifickým zdrojem, který lze zapojit při práci s aktuálními událostmi, je také ČT24, zpravodajský kanál České televize. Může sloužit jako základ pro analýzu mediálního obsahu, srovnávání způsobů prezentace událostí nebo jako vstupní materiál k diskusi (Česká televize, 2025).

Mezi dostupné vzdělávací pořady, které lze efektivně využít při výuce aktuálního dění a mediální výchovy, patří také podcast Vinohradská 12, produkováný Českým rozhlasem. Tento denní publicistický podcast vychází každé všední ráno a nabízí srozumitelně zpracované společenské, politické i ekonomické události z domova i ze světa. Každá epizoda trvá přibližně 20 minut a přináší rozhovory s novináři, odborníky či přímými aktéry událostí, čímž poskytuje posluchačům hlubší kontext k aktuálním tématům, která hýbou společností. Vinohradská 12 je obzvláště vhodná pro práci se studenty středních škol, protože kombinuje kvalitu novinářského zpracování s formátem přístupným mladé generaci. Podcast je dostupný zdarma i na běžných streamovacích platformách (Spotify, Apple Podcasts aj.).

Díky svému formátu umožňuje využití ve výuce několika způsoby. Od poslechu epizod přímo ve třídě, přes zadání k samostatnému domácímu studiu, až po reflexi a kritickou analýzu. Takové aktivity nejen posilují mediální gramotnost a kritické myšlení, ale také vedou k hlubšímu porozumění společenskému dění. Podcast navíc podporuje digitální kompetence a samostatnou práci studentů (Český rozhlas, 2019).

Výhodou všech uvedených zdrojů je jejich bezplatná dostupnost, důvěryhodnost, aktuálnost a multimediální forma, která podporuje zapojení žáků a jejich lepší porozumění složitým společenským jevům. Představují tak vhodný doplněk k výukovým materiálům a také inspiraci pro samostatnou práci žáků mimo výuku.

5.4 Návrhy výukových aktivit

Následující soubor výukových aktivit představuje konkrétní návrhy, jak je možné do výuky zařazovat aktuální dění v rámci společenskovedních předmětů. Tyto aktivity vycházejí z metod a principů mediální výchovy, které byly podrobně rozebrány v předchozí části práce. Opírají se zejména o metodické přístupy rozvíjející kritické myšlení, spontánní učení, kooperaci a průřezovost, stejně jako o konkrétní výukové metody, jako je analýza textu, diskuse, práce ve skupinách, brainstorming, škálování či tvorba myšlenkových map. Výběr aktivit reflektuje současné potřeby školní výuky, a to podporu mediální gramotnosti, občanskou angažovanost a orientaci v aktuálních společenských otázkách. Každá aktivita je doplněna krátkým komentářem ke své metodologické bázi a didaktickému přínosu. Při tvorbě byl kladen důraz na srozumitelnost a strukturovanost. Aktivity jsou flexibilní a otevřené dalším úpravám, což umožňuje jejich adaptaci podle konkrétního tématu či potřeb dané třídy.

5.4.1 Diskuse nad aktuálními událostmi z médií

Využitím diskuse a vizualizace pomocí myšlenkové mapy se žáci učí reflektovat mediální sdělení. Aktivita podporuje kritické myšlení, schopnost interpretace zpravodajských formátů a hledání souvislostí mezi obsahem a způsobem, jakým je sdělován. Myšlenková mapa pomáhá utřídit témata a podpořit vizualizaci mediální reality. Diskuse pak rozvíjí kritické myšlení, schopnost argumentace, respektu a analytického přemýšlení o mediálním obsahu.

Vhodné pro: 2. stupeň ZŠ/ SŠ

Potřebné pomůcky: přístup k ověřeným zpravodajským zdrojům (např. ČT1, iRozhlas.cz, Vinohradská 12)

Postup realizace:

1. Žáci si v rámci domácí přípravy zvolí jeden zpravodajský formát – televizní relaci (např. Události na ČT1), online článek (např. z iRozhlas.cz) nebo zpravodajský

- podcast (např. Vinohradská 12). Jejich úkolem je zaznamenat, jaký typ média zvolili (veřejnoprávní vs. komerční, zaměření, styl), a vybrat jedno téma, které je zaujalo. To stručně analyzují, například jak byla zpráva podána, jaký jazyk a tón byl použit, zda byl přítomen obrazový doprovod, jaká byla délka a celkové vyznění sdělení.
2. Ve vyučovací hodině následuje společná analýza vybraných příspěvků. Učitel vede diskusi formou řízených otázek, např. „Jaký jazyk byl použit?“, „Byla zpráva objektivní?“, „Jaký byl její emocionální tón?“ Cílem této fáze je rozpoznat základní znaky mediálního sdělení a pochopit, jak výběr a způsob zpracování zpráv ovlivňuje vnímání reality. Žáci mohou své poznatky stručně shrnout písemně, např. v několika větách, které poslouží jako podklad k hodnocení.
  3. V závěru hodiny probíhá celotřídní diskuse na téma vlivu médií na každodenní vnímání světa. Učitel ji zahajuje otázkou jako například: „Myslíte si, že média ovlivňují náš pohled na svět? Jak?“ nebo využívá techniku škálování důvěry k médiím. Aktivita napomáhá žákům propojit konkrétní mediální zkušenosti s obecnými principy mediální gramotnosti a vést je k zodpovědnému přístupu při práci s informacemi.

5.4.2 Porovnání zpravodajství napříč médii

Tato činnost uplatňuje metodu analýzy textu ve spojení s týmovou spoluprací. Žáci rozebírají styl a jazyk jednotlivých médií a porovnávají způsob zpracování jedné události z různých zpravodajských zdrojů. Tím se učí vnímat rozdíly v přístupu, hodnotit důvěryhodnost zdrojů a vnímat širší mediální kontext.

Vhodné pro: 2. stupeň ZŠ/ SŠ

Pomůcky: Dvě zprávy o stejné události z různých typů médií (např. televizní reportáž – ČT24, online článek – Seznam Zprávy, tištěný text, rozhlasové zpravodajství)

Postup realizace:

1. Na začátku hodiny učitel stručně vysvětlí, jak média ovlivňují veřejné mínění a proč je důležité umět kriticky porovnávat různé zdroje informací. Upozorní na rozdíly mezi veřejnoprávním, komerčním a alternativním médiem. Poté žáci pracují ve

skupinách po třech až čtyřech. Každá skupina obdrží 2 zprávy o jedné konkrétní aktuální události – ideálně z politiky, ekonomiky nebo mezinárodního dění.

2. Pomocí předem připraveného pracovního listu analyzují zprávy podle zadaných kritérií: hlavní sdělení, styl titulku, jazykové prostředky (např. hodnocení, emocionální zabarvení), použití vizuálních prvků (fotografie, grafika), přítomnost subjektivity či manipulativních prvků. Žáci porovnávají přístup jednotlivých médií a hledají rozdíly ve způsobu zpracování téže události.
3. Po skupinové práci následuje prezentace výstupů a řízená diskuse vedená učitelem. Ten klade cílené otázky, jako například: „Které médium působilo nejdůvěryhodněji a proč?“, „Jaký vliv má styl titulku na vnímání zprávy?“ nebo „Do jaké míry ovlivnilo podání zprávy váš názor na událost?“ Aktivita pomáhá rozvíjet schopnost kriticky vyhodnocovat mediální sdělení a rozlišovat mezi zprávou a komentářem.

5.4.3 Týmová analýza aktuální události

Zvolený přístup podporuje týmovou spolupráci a rozvoj analytického myšlení. Podporuje se samostatné vyhledávání informací, kritické myšlení, spolupráce a schopnost prezentace. Žáci si osvojí dovednosti důležité nejen pro mediální gramotnost, ale i pro život v demokratické společnosti.

Vhodné pro: 2. stupeň ZŠ/ SŠ

Pomůcky: Přístup k internetu, prezentační pomůcky (např. papíry, psací potřeby)

Postup realizace:

1. Učitel žákům představí cíle a smysl aktivity. Může připomenout aktuální společenské události z oblasti politiky, ekologie, školství, zdravotnictví nebo mezinárodního dění. Následně rozdělí žáky do pracovních skupin (optimálně 3–5 členů) a každé skupině přidělí nebo umožní vybrat si konkrétní událost, kterou budou zpracovávat.
2. Žáci ve skupinách vyhledávají informace z různých relevantních zdrojů (např. zpravodajství ČT24, iRozhlasu, studentských webů nebo vzdělávacích portálů). Zaznamenávají si klíčová fakta, zjišťují související okolnosti (historický kontext, zapojené aktéry, možný dopad na společnost) a ověřují věrohodnost použitých

informací. Součástí přípravy je i určení struktury prezentace a rozdělení rolí ve skupině.

3. Žáci připraví prezentaci v dohodnuté formě – může jít o ústní prezentaci s vizuální oporou (např. PowerPoint), plakát, infografiku nebo video. Důraz je kladen nejen na obsahovou přesnost, ale i na přehlednost, originalitu a schopnost komunikovat zjištěné poznatky srozumitelným způsobem vůči publiku.
4. Každá skupina odprezentuje své téma před ostatními žáky. Učitel aktivně moderuje diskusi, klade doplňující otázky, případně vybízí ostatní žáky, aby se k tématu vyjádřili. Diskuse by měla směřovat k prohloubení porozumění zvolenému problému, zohlednění různých úhlů pohledu a zhodnocení relevance zdrojů.

5.4.4 Studentské zpravodajství

Inspiruje se metodami diskuse a spontánního učení. Pravidelná aktivita podporuje kontinuální zájem o veřejné dění a mediální obsah. Žáci se učí informace nejen sledovat, ale i smysluplně zprostředkovávat ostatním přirozenou a nenásilnou formou. Aktivita zároveň rozvíjí mediální gramotnost a občanské uvědomění v každodenním kontextu.

Vhodné pro: 8.–9. ročník ZŠ / SŠ

Pomůcky: Přístup k mediálním zdrojům (internet, noviny, rozhlas)

Postup realizace:

1. Učitel žákům představí dlouhodobý charakter aktivity. V každé vyučovací hodině (např. na začátku předmětu ZSV nebo občanské výchovy) vystoupí před třídou dvojice studentů, která připraví krátké zpravodajství o jedné nebo více aktuálních událostech. Žáci se dopředu rozdělí do dvojic a učitel rozepíše harmonogram vystoupení.
2. Každá dvojice si vybere jednu významnou událost (celospolečenskou, regionální, nebo i školní), o které připraví krátké vystoupení. Cílem je shrnout klíčová fakta, případně doplnit souvislosti nebo zajímavosti. Důležité je, aby žáci dokázali vybrané informace zformulovat vlastními slovy, logicky uspořádat a prezentovat srozumitelně ostatním.

3. Na začátku hodiny dvojice vystoupí před třídou (5–7 minut), zprávu představí a může doplnit stručný komentář nebo otázku na zamyšlení pro spolužáky. Následuje krátká řízená diskuse, během níž mohou ostatní žáci vyjádřit své názory, položit otázky nebo sdílet svůj pohled na danou událost.

5.4.5 Tvorba myšlenkové mapy k aktuálnímu tématu

Aktivita je postavena na metodě myšlenkových map. Žáci systematizují poznatky, hledají souvislosti a vizualizují složitá témata. Tím si prohlubují porozumění vztahům mezi jednotlivými aspekty aktuálních událostí. U studentů se tak rozvíjí logické myšlení, schopnost kategorizace i kreativita.

Vhodné pro: 8.–9. ročník ZŠ / SŠ

Pomůcky: Papíry, psací potřeby

Postup realizace:

1. Učitel vybere jedno významné aktuální téma, které rezonuje ve veřejném prostoru (např. volby, inflace, klimatické změny). Téma stručně uvede a zasadí do základního společenského rámce. Cílem je podnítit přemýšlení o tom, jak jedno téma může ovlivňovat různé oblasti života.
2. Učitel žákům představí princip tvorby myšlenkové mapy: výchozím bodem je ústřední pojem (např. "klimatické změny"), od něhož se větví jednotlivé související oblasti. Ty mohou být tematické (např. ekonomika, politika, zdraví, vzdělávání), geografické (např. dopad v různých regionech) nebo podle dopadů (příčiny, důsledky, řešení).
3. Žáci pracují samostatně nebo ve skupinách (dle preferencí učitele a časových možností). Pomocí barevně odlišených větví vizualizují hlavní a vedlejší vztahy mezi jevy. Učitel může poskytnout vzorový příklad nebo kritéria pro kvalitní zpracování (např. počet větví, propojenost, originalita zpracování, návaznost na fakta).
4. Hotové myšlenkové mapy si žáci navzájem prezentují a diskutují o svých postupech. Nebo vytvoří společně jednu hlavní myšlenkovou mapu na tabuli.

5.4.6 Strukturovaná debata k aktuálnímu tématu

Realizuje se prostřednictvím strukturované diskuse s možností využití škálování v úvodu. Debata podporuje kultivované vyjadřování, formulaci argumentů a respekt vůči názorům druhých. Žáci si trénují schopnost obhajoby svého postoje i naslouchání protistraně.

Vhodné pro: střední školy

Pomůcky: Papíry, psací potřeby

Postup realizace:

1. Učitel nejprve žákům představí vybrané kontroverzní nebo aktuální téma vhodné k diskusi (např. zákaz TikToku, umělá inteligence ve školství). Následně připomene základní pravidla strukturované debaty – střídání argumentů, vymezený časový prostor, zákaz osobních útoků, povinnost naslouchání.
2. Třída se rozdělí do dvou debatních týmů – „pro“ a „proti“. Každá skupina má stanovený čas na přípravu argumentace. Učitel může poskytnout pomocný pracovní list, do kterého si žáci zaznamenávají klíčová tvrzení, příklady a možné protiargumenty. Lze také doplnit roli mluvčího.
3. Učitel funguje jako moderátor – dohlíží na dodržování pravidel, zajišťuje rovnováhu mezi týmy a podporuje respektující komunikaci. Po skončení debaty může následovat hlasování třídy, které stanovisko bylo přesvědčivější.

5.4.7 Rozpoznávání dezinformací a manipulace

Tato aktivita využívá metodu analýzy textu kombinovanou s řízenou diskusí. Cílem je porozumět mechanismům manipulace a naučit se odhalovat nedůvěryhodné zdroje. Praktické ověřování zpráv učí žáky odpovědnosti za práci s informacemi a rozvíjí kritické myšlení

Vhodné pro: 8.–9. ročník ZŠ / SŠ

Pomůcky: Ukázky falešných zpráv a dezinformačních textů (např. z portálů JSNS.cz, metodického portálu RVP)

Postup realizace:

1. Učitel krátce představí pojem dezinformace a rozdá žákům několik vybraných zpráv (některé pravdivé, jiné falešné). Žáci pracují individuálně nebo ve dvojicích a analyzují, zda jsou dané zprávy důvěryhodné. Všímají si například autorství, zdrojů informací, jazykových znaků (manipulativní výrazy, výzvy k emocím), gramatiky či vizuálních prvků.
2. Žáci představí své závěry ostatním a vysvětlí, podle čeho hodnotili důvěryhodnost zprávy. Diskuse je vedena tak, aby si žáci uvědomili, jaké znaky by měli při práci s informacemi sledovat, a zároveň porozuměli tomu, proč jsou dezinformace nebezpečné.

5.4.8 Školní zpravodajský projekt

Metodicky propojuje brainstorming, týmovou práci a spontánní učení. Žáci se aktivně zapojují do zpracování mediálního obsahu, pracují v rolích, plánují a tvoří. Projektové pojetí výuky vede ke komplexnímu rozvoji mediální i občanské kompetence.

Vhodné pro: 8.–9. ročník ZŠ / SŠ

Pomůcky: přístup k internetu

Postup realizace:

1. Učitel představí žákům koncept školního zpravodajství – cílem je vytvořit vlastní mediální výstup, který shrne vybrané aktuální události. Žáci se rozdělí do malých skupin a vytvoří „redakční týmy“ (reportéři, moderátoři, kameramani, editoři, grafici apod.). Společně zvolí podobu výstupu: video zpravodajství, tištěné noviny nebo příspěvky pro školní sociální síť, plakáty.
2. Každý tým si vybere 2–3 aktuální témata, která jsou vhodná pro zpracování (mohou být školní, regionální, celospolečenská nebo mezinárodní). Týmy provádějí rešerši, sbírají relevantní informace z důvěryhodných zdrojů, ověřují fakta a promýšlejí zpracování obsahu.
3. Žáci vytvoří výsledný produkt – natočí reportáž, připraví zpravodajství nebo připraví vizuální plakát či článek. Důraz je kladen na přesnost, strukturu sdělení, srozumitelnost a kreativitu. Učitel poskytuje konzultace a metodické vedení během

zpracování. Hotové výstupy jsou prezentovány před třídou nebo v rámci školy (např. zveřejnění na školním webu, nástěnce, školní prezentaci).

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala problematikou výuky aktuálního dění v kontextu mediální výchovy a společenskovedního vzdělávání na základních a středních školách. Cílem bylo prozkoumat možnosti efektivního začlenění aktuálních událostí do výuky, zmapovat dostupné didaktické přístupy a zhodnotit jejich potenciál při rozvoji mediální gramotnosti, kritického myšlení a občanských kompetencí žáků.

Z odborné literatury a kurikulárních dokumentů vyplývá, že ačkoliv je mediální výchova v rámcových vzdělávacích programech formálně zahrnuta jako průřezové téma, konkrétní začlenění aktuálního dění do výuky je ve školní praxi často nahodilé a nedostatečně metodicky podložené. Práce s aktuálními událostmi ve výuce závisí převážně na iniciativě jednotlivých učitelů, na dostupnosti vhodných materiálů a na jejich ochotě otevírat i náročná či citlivá témata.

Na základě teoretických východisek a přehledu stávajících přístupů byly v praktické části práce navrženy konkrétní výukové aktivity, které mohou sloužit jako inspirace pro pedagogy usilující o propojení výuky s reálným světem. Tyto aktivity vycházejí z principů kritického myšlení, spolupráce a reflektují potřebu přizpůsobit výuku věku, zájmům i mediálním kompetencím žáků.

Z provedené reflexe dostupných zdrojů vyplývá, že integrace aktuálních témat do výuky může výrazně obohatit společenskovední vzdělávání, a to nejen z hlediska obsahu, ale i formy a samotného přístupu ke vzdělávání jako celku. Práce s aktuálním děním pomáhá vytvářet most mezi školní výukou a reálným světem, ve kterém žáci žijí. Přibližuje jim složitost společenských jevů a zároveň posiluje jejich schopnost vnímat vlastní roli v demokratické společnosti. Tím se výuka stává pro žáky srozumitelnější, relevantnější a osobně významnější. Posiluje se tak nejen vztah žáků k veřejnému dění a občanským otázkám, ale i jejich vnitřní motivace k učení, protože žáci vnímají, že to, co se probírá, má konkrétní dopad na jejich každodenní život, budoucnost i okolní svět. Pro systematický a dlouhodobý rozvoj této oblasti je však nezbytné, aby školy, vzdělávací instituce i tvůrci kurikula věnovali větší pozornost didaktické koncepci výuky aktuálního dění a vytvořili dostatek kvalitních metodických materiálů. Jen za těchto podmínek může být výuka aktuálních témat skutečně smysluplná, odborně podložená a udržitelná v běžné pedagogické

praxi. Volbou tohoto tématu jsem chtěla poukázat na jeho naléhavost a zároveň nabídnout konkrétní přínos v podobě návrhů, které mohou být v pedagogické praxi reálně využity.

Seznam použitých informačních zdrojů

1. BUILDING WINGS, (2025). Teaching Current Events - Benefits and Classroom Strategies. Online. Building Wings Blog. Dostupné z: <https://www.buildingwings.com/blog/teaching-current-events-benefits-and-classroom-strategies/> [cit. 2025-04-04].
2. ČESKÁ TELEVIZE, (2020). *ČT edu*. Online. Praha: Česká televize, Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/> [cit. 2025-04-04].
3. ČESKÁ TELEVIZE, (2025). *ČT24 – zpravodajský portál České televize*. Online. Praha: Česká televize, Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/> [cit. 2025-04-04].
4. ČESKÝ ROZHLAS, (2019). *Vinohradská 12*. Online. Praha: Český rozhlas, Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/vinohradska12> [cit. 2025-04-04].
5. ČESKÝ ROZHLAS, (2025). *iRozhlas.cz*. Online. Praha: Český rozhlas, Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/> [cit. 2025-04-04].
6. ČLOVĚK V TÍSNI, o. p. s., (2011). *Jeden svět na školách*. Online. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/> [cit. 2025-03-19].
7. DEVECI, Handan, (2007). *Teachers' Views on Teaching Current Events in Social Studies*. Online. Dostupné z: https://www.academia.edu/1406726/Teachers_Views_on_Teaching_Current_Events_in_Social_Studies [cit. 2025-04-04].
8. HAVLÍNOVÁ, Ivana, (2014). *Didaktické náměty pro učitele občanské výchovy a základů společenských věd*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-670-3.
9. HESOVÁ, Alena, (2019). *Podkladová studie – Společenskovední vzdělávání*. Online. Praha: Národní ústav pro vzdělávání. Dostupné z: https://www.npi.cz/images/podkladov%C3%A1_studie/spolecenskovedni_vzdelavani.pdf [cit. 2025-02-25].
10. JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara, (2003). *Média a společnost: (stručný úvod do studia médií a mediální komunikace)*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-697-7.

11. JIRÁK, Jan a PAVLIČÍKOVÁ, Helena, (2013). *Média pod lupou: (mediální výchova jako téma celoživotního vzdělávání)*. Praha: Powerprint. ISBN 978-80-87415-70-2.
12. JIRÁK, Jan, (2006). *Proč potřebujeme mediální výchovu*. Online. Metodický portál: Články. Dostupný z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/540/PROC-POTREBUJEME-MEDIALNI-VYCHOVU.html>. ISSN 1802-4785 [cit. 2025-02-21].
13. KESHAV, Dhakal, (2021). *Teaching Current Events Insecondary Level Social Studies Classroom in Nepal*. Online. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/359051170_Teaching_Current_Events_Insecondary_Level_Social_Studies_Classroom_in_Nepal [cit. 2025-04-03].
14. LEVESQUE, Elizabeth Mann, (2018). *What does civics education look like in America?* Online. Dostupné z: <https://www.brookings.edu/articles/what-does-civics-education-look-like-in-america/> [cit. 2025-04-03].
15. MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil, (2003). *Výukové metody*. Brno: Paido, ISBN 80-7315-039-5.
16. MIČIENKA, Marek a JIRÁK, Jan, (2006). *Rozumět médiím: základy mediální výchovy pro učitele*. Praha: Partners Czech, ISBN 80-239-6762-2.
17. MIČIENKA, Marek a JIRÁK, Jan, (2007). *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-315-4.
18. MIKULCOVÁ, Klára, (2020). *Aktuální problémy mediální výchovy a mediální gramotnost žáků 2. stupně ZŠ*. Univerzita Palackého v Olomouci, ISBN 978-80-244-5901-1.
19. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, (2007). *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Online. Dostupné z: <https://edu.gov.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-gymnazia-rvp-g/> [cit. 2025-04-04].
20. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, (2023). *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Online. Dostupné z: <https://edu.gov.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/> [cit. 2025-04-04].

21. NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČR, (2025). *Metodický portál RVP.cz*. Online. Dostupné z: <https://rvp.cz/> [cit. 2025-04-04].
22. NIKLESOVÁ, Eva a BÍNA, Daniel, (2010). *Mediální gramotnost a mediální výchova: studijní texty*. České Budějovice: Vlastimil Johanus, ISBN 978-80-904247-6-0. PASTOROVÁ, Markéta, (2008). *Hodnocení průřezových témat*. Online. Metodický portál: Články. Dostupný z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/1950/HODNOCENI-PRUREZOVYCH-TEMAT.html>. ISSN 1802-4785. [cit. 2025-03-09].
23. PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří, (2009). *Pedagogický slovník*. Vyd. 6. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-647-6.
24. SOCHOROVÁ, Dagmar, (2016). *Mediální výchova. Reflexe učitelů českého jazyka a literatura*. Brno: MUNI, ISBN 978-80-210-8524-4.
25. ŠŤASTNÁ, Mgr. Lucie, (2017). *Mediální gramotnost v kontextu občanského vzdělávání – Podkladový materiál pro kulatý stůl Národního konventu o EU Lichtenštejnský palác*, Online. Dostupné z: <https://tvorimevropu.cz/wp-content/uploads/sites/5/2021/12/medialni-gramotnost-v-kontextu-obcanskeho-vzdelavani-podkladovy-material.pdf> [cit. 2025-02-27].
26. STUHLÍKOVÁ, Iva; JANÍK, Tomáš; BENEŠ, Zdeněk; BÍLEK, Martin; BRÜCKNEROVÁ, Karla et al. (2015) *Oborové didaktiky: vývoj, stav, perspektivy*. Syntézy výzkumu vzdělávání. Brno: Masarykova univerzita, ISBN 978-80-210-7769-0.
27. SWARTZ, Byron Scott, (2019). *Why Teach Current Events?* Online. Dostupné z: <https://openjournals.utoledo.edu/index.php/learningtoteach/article/view/312> [cit. 2025-04-04].
28. URBAN, Jindřich, (2013). *Mediální výchova: příručka učitele pro 2. stupeň ZŠ odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. Plzeň: Fraus, ISBN 978-80-7238-457-0.
29. VERNER, Pavel a BEZCHLEBOVÁ, Mária, (2007). *Mediální výchova: průřezové téma*. Úvaly: Albra, ISBN 978-80-7361-042-5.

Vyjádření k využití nástrojů umělé inteligence

Při tvorbě této bakalářské práce jsem využila nástroje umělé inteligence pouze v omezené míře, a to především ke stylistickému ladění textu a k vyhledávání relevantních zdrojů. Veškerý odborný obsah i závěry byly zpracovány samostatně, na základě prostudované literatury a mého vlastního pochopení dané problematiky. Nástroje umělé inteligence tak byly využity výhradně jako podpůrný nástroj, nikoliv jako prostředek k vytváření samotného obsahu.